ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Γράφει ο **Γιάννης Φιλιππαίος**

Οι συντριπτικές νίκες των συμμάχων (Άγγλων και Αμερικανών) κατά των γερμανικών φασιστικών στρατευμάτων, τον Ιούνιο μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1944 σε όλα τα μέτωπα του πολέμου, καθώς και η μεγάλη προέλαση του ρώσικου στρατού στα Βαλκάνια, φανέρωσαν την επικείμενη τελική συντριβή του φασισμού.

Η εισβολή των ρώσικων στρατευμάτων στο βουλγαρικό έδαφος στις 6 Σεπτεμβρίου 1944, επέφερε την ανατροπή του μοναρχοφασιστικού καθεστώτος στη Βουλγαρία και την εγκαθίδρυση στις 9 Σεπτεμβρίου της νέας αριστερής κυβέρνησης (Πατριωτικό Λαϊκό Μέτωπο), η οποία κήρυξε αμέσως τον πόλεμο κατά της Γερμανίας. Η νέα πολιτική μεταβολή είχε σαν αποτέλεσμα να αλλάξει οριστικά και η τύχη της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Με την εξέλιξη των γεγονότων της 9ης Σεπτεμβρίου, οι αντιστασιακές εαμικές οργανώσεις ήλθαν σε συνεννόηση και συμφωνία με την κυβέρνηση του Πατριωτικού Μετώπου, ώστε να

εισέλθει ο ΕΛΑΣ ως απελευθερωτής στις βουλγαροκρατούμενες πόλεις (Καβάλα, Σέρρες, Ξάνθη κλπ.) και να εγκαταστήσει νέες πολιτικές αρχές.

Στην Καβάλα η πολιτική οργάνωση του ΕΑΜ φρόντισε να στείλει αμέσως συνδέσμους για να ενημερώσουν τα τάγματα του 26ου Συντάγματος του ΕΛΑΣ, που βρίσκονταν στα γύρω υψώματα για την κάθοδό τους στην πόλη, ενώ τα μέλη άρχισαν την προετοιμασία για την απελευθέρωση (12/9).

Στις 12 Σεπτεμβρίου 1944 κλήθηκαν όλα τα στελέχη της εαμικής αντίστασης του νομού Καβάλας να πάρουν μέρος σε σύσκεψη με σκοπό το σχεδιασμό και την οργάνωση του εορτασμού της ημέρας της απελευθέρωσης της πόλης.

Η προετοιμασία για τον εορτασμό, σύμφωνα με τον αγωνιστή του ΕΑΜ **Γιώργο Πέγιο**, **(1)** *«θα άρχιζε από τις συνοικίες με τη συμμετοχή όλων των κατοίκων. Ετοιμάστηκαν λάβαρα, ξεδιπλώθηκαν σημαίες . . . Αετόπουλα και εφηβοι όλη τη νύχτα μάζεψαν άφθονα λουλούδια . . . που θα στεφάνωναν και θα προσφέρονταν στους άντρες του ηρωϊκού ΕΛΑΣ».*

Κι ο Γ. Πέγιος συνεχίζει: *«Αλλά η γλυκιά και χλιαρή νύχτα της 12 ης Σεπτεμβρίου λες και μάκρυνε πολύ να φτάσει στο ξημέρωμά της εκείνη τη βραδιά.*

Αβάσταχτα τα πλήθη του λαού από την αγωνία για το ξημέρωμα της πρώτης ελεύθερης μέρας πλημμύρισαν τους δρόμους της πόλης από τις πρώτες σχεδόν πρωινές ώρες. Κατέβαιναν ομαδικά από όλες τις συνοικίες με λουλούδια, με λάβαρα, με σημαίες, για να πανηγυρίσουν την πιο πολύτιμη λέξη, τη Λευτεριά !

Ο στρατός του ΕΛΑΣ αποβραδίς είχε περικυκλώσει την Καβάλα, διανυκτερεύοντας στα γύρω υψώματα, και στις 9 – 10 το πρωί κατελάμβανε επίσημα την πόλη, μπαίνοντας σ' αυτήν από τα δυο ακραία σημεία της, από το ανατολικό του αγίου Αθανασίου και το δυτικό του αγίου Σίλα».

Ο μαχητής του ΕΛΑΣ **Στέργιος Βαλιούλη**ς **(2)** περιγράφει κι αυτός πολύ χαρακτηριστικά τις πρώτες εκείνες στιγμές της θριαμβευτικής εισόδου των Ελασιτών στην πόλη.

«Κι εγώ δεν θυμούμαι σ' όλο το μάκρος της ζωής μου πιο δυνατή, πιο τρανή, πιο ολοκληρωμένη χαρά απ' εκείνη που ένιωθα: Να περπατώ στους δρόμους της Καβάλας τους στρωμένους με λουλούδια και χαλιά, τους πλημμυρισμένους χιλιάδες ανθρώπους που γελούσαν, ζητωκραύγαζαν, χειροκροτούσαν, χόρευαν, παραμιλούσαν, έκλαιγαν, τραγουδούσαν και διαδήλωναν με χίλιους τρόπους τον ενθουσιασμό, την τρέλα, την άφατη

ευτυχία τους. Γέροι και νέοι, αγόρια και κορίτσια, ασπρομάλλες γυναίκες, πρόσωπα σκαμμένα από την πείνα, την αγωνία, την πίκρα και την απελπισιά έλαμπαν ξανανιωμένα, αναστημένα, σήκωναν ψηλά και κουνούσαν τα χέρια, ούρλιαζαν, σκούπιζαν τα δάκρυά τους, χιμούσαν και μας αγκάλιαζαν, έτρεχαν στο πλάι μας, σκαρφάλωναν στα δέντρα, στα μπαλκόνια και τις στέγες, στριμώχνονταν στα πεζοδρόμια και τα παράθυρα να μας δουν, να μας χαιρετίσουν, να διαδηλώσουν τα αισθήματά τους.

Μούσκευαν τα μάτια μου και μεσ' απ' τα δάκρυα έβλεπα, άκουα, ανάσαινα μ' όλους τους πόρους του κορμιού και της ψυχής τις αξέχαστες, τις ανεπανάληπτες σκηνές του πανηγυριού που όσο κι αν τις είχα ονειρευτεί, δεν μπορούσα να τις ελπίσω τόσο τέλειες, τόσο εκπληκτικές, τόσο εξαίσιες.

Παντού ξετρελαμένοι άνθρωποι, λάβαρα και σημαίες, τραγούδια, πλακάτ, φωνές έξαλλες, καμπάνες και σφυρίγματα καϊκιών, κορναρίσματα αυτοκινήτων.

Δεν μπορώ να θυμηθώ όχι γιατί πέρασαν χρόνια, αλλά γιατί εκείνες τις ώρες θαρρείς δεν ζούσα, μήτε ανάσαινα, δεν είχα συναίσθηση του χρόνου και του τόπου στον οποίο εξελίσσονταν οι καταπληκτικές εκείνες στιγμές. Όχι, δεν ζούσα, ονειρευόμουνα με μάτια ολάνοιχτα και δεν μπορώ να ιστορήσω με ακρίβεια τίποτε το συγκεκριμένο . . .

Από κάποιο μεγάφωνο μια χορωδία εκτελούσε τα τραγούδια, τ' αντάρτικα τραγούδια μας. Λεπτές, όμορφες, πειθαρχημένες, ζεστές ομαδικές γυναικείες φωνές ζωντάνευαν τόσο, μα τόσο υπέροχα τα τραγούδια του βουνού και της αντίστασης κι εμείς τ' ακούαμε λες για ολόπρωτη φορά κι απορούσαμε γοητευμένοι . . . Όχι, τίποτε δεν μπορώ να θυμηθώ εκτός από το μεθύσι που μας φλόμωνε από γύρω και το μεθύσι που μας είχε κυριέψει.

Στην κεντρική πλατεία, την πλατεία Φουάτ (Ελευθερίας) σταθήκαμε. Κάποιος ή κάποιοι μιλούσαν με πάθος απ' τα μικρόφωνα κι η ανθρωπομυρμηγκιά άκουγε και χειροκροτούσε. Την ίδια ώρα κατηφόριζε στην πολιτεία από άλλη κατεύθυνση δεύτερη φάλαγγα ανταρτών και το πλήθος που είχε σκαρφαλώσει στις πλαγιές να την υποδεχτεί έσμιξε με το άλλο που υποδέχτηκε εμάς κι έπηξε ασφυχτικά την αγορά . . .

Όταν αργά το βράδυ γύρισα στα γραφεία, το κτίριο ήταν φωταγωγημένο και γεμάτο από πολιτικές και στρατιωτικές προσωπικότητες, δικές μας και ξένες. Ανάμεσά τους γελαστοί και υποχρεωτικοί κυκλοφορούσαν δυο Βούλγαροι υπουργοί, οι Τσερπέτσεφ και Νέικοφ. Ήταν αυτοί που είχαν μιλήσει το πρωί απ' τα μικρόφωνα της πλατείας Φουάτ στο λαό της Καβάλας και είχαν δηλώσει σαν επίσημοι αποσταλμένοι της νέας κυβέρνησης του Λαϊκού

Μετώπου, πως ήρθαν εξουσιοδοτημένοι να παραδώσουν στον ελληνικό λαό όλες τις στρατιωτικές και πολιτικές εξουσίες. Πως η Ανατολική Μακεδονία και Δυτική Θράκη ξαναγύριζαν στην Ελλάδα. Υποσχέθηκαν να συλλάβουν και να μας παραδώσουν όλους τους φασίστες εγκληματίες πολέμου συμπατριώτες τους που οργίασαν σε βάρος του ελληνικού στοιχείου στα χρόνια της τετράχρονης σκλαβιάς . . .

Λίγο πριν φύγουν από τα γραφεία του συντάγματος οι δυο Βούλγαροι υπουργοί φωτογραφήθηκαν μαζί με τους εκπροσώπους, πολιτικούς και στρατιωτικούς, των ελληνικών αρχών, αυτούς δηλαδή στους οποίους παρέδωσαν τις εξουσίες.

Η φωτογραφία εκείνη χρησιμοποιήθηκε σαν το σπουδαιότερο ντοκουμέντο της ... συνεργασίας ΕΛΑΣ και κομμουνιστών με τους βουλγάρους κι αποτέλεσε τη βάση στην οποία στηρίχτηκε το οικοδόμημα της κατηγορίας που διατύπωσαν σε βάρος μας οι απόντες της εθνικής αντίστασης κι αυτοί που την πολέμησαν με λύσσα». **(3)**

Σημειώσεις

1. Γιώργος Πέγιος, Από την ιστορία του συνδικαλιστικού κινήματος της Καβάλας (1922 – 1953), εκδ. ΟΑΕΔ.

2. Στέργιος Βαλιούλης, Πολίτης β’ κατηγορίας, ελληνικές εκδόσεις.

3. Η δίκη διεξήχθη στις 22 Δεκεμβρίου 1945. Κατηγορούμενοι ήταν τα 6 ηγετικά στελέχη του τοπικού ΕΑΜ/ΕΛΑΣ (Κ. Κωσταντάρας, Γ. Τσαρουχάς, Κ. Τσολάκης, Σ. Βαλιούλης, Χ. Ιορδάνογλου και Μ. Αλεξανδρόπουλος). Η διεξαγωγή της δίκης υπήρξε επεισοδιακή και διακόπηκε «για εθνικούς λόγους». Στα πρακτικά της δίκης αναφέρεται ότι το δικαστήριο «αναβάλλει αορίστως την εκδίκασιν της προκειμένης υποθέσεως» και διατάσσει «κρείσσονας αποδείξεις».

4. Φασίστες της πόλης στις 26 Σεπτεμβρίου 2014 κατέστρεψαν την αναμνηστική πλάκα που είχε τοποθετήσει το ΚΚΕ στην οδό 13 ης Σεπτεμβρίου με αφορμή τη συμπλήρωση 70 χρόνων από την απελευθέρωση της πόλης από τον ΕΛΑΣ. Οι απόγονοι των ναζί επιδιώκουν ως γνωστό τον αφανισμό και την παραχάραξη της ιστορικής μνήμης. Θέλουν να μην θυμόμαστε τα φριχτά εγκλήματα των βουλγαροφασιστών στην περιοχή μας. Άλλωστε δεν είναι τυχαίο ότι η βεβήλωση του μνημείου συνέβη λίγο πριν από την επέτειο της σφαγής των αντιφασιστών στη Δράμα (29 Σεπτεμβρίου 1945).